

Čika - Jova Zmaj: **Pisani oblaki**. Poslovenil Alojz Gradnik. Ljubljana, 1922. Založila Tiskovna zadruga.

»Pisanih oblakov« imenski oče ni Zmaj, ki bi se kot umetnik in mladinski pesnik lepo zahvalil za takšno redakcijo, kakor jo je neorgansko, t. j. neumetniško povil Gradnik iz dveh zbirk, ki se vsebinsko ne moreta zlit v eno, kakor dokazujeta že naslova v Jovanoviću: Srpskoj deci, Srpskoj omladini. Gradnik pa je zamišljal svojo izbero vendar kot celoto. Za to pač ji je napisal uvod o »pisanih oblakih«, ki bi sodil kamorkoli, le v zbirko otroških pesmi ne. Kaj je s prevodom, ne vem. Zdi se mi enakovreden pesmim v Kalamandariji. Gradnikova izbira pa je vsebinsko tu za Zmaja manj tipična. Celotna vrsta pesmi poznamo motivno pri nas v že udomačeni besednosti že desetletja po Heyu, Funtku, Stritarju, Župančiču in Vrtčarjih. Pesmi, ki so očitno nastale ob sliki, naj se ne bi ponatiskovale brez tega komentarja, ki jim je bil oče. Pesem o »Aliji«, ki je n. pr. otrokom kaj neprijemna in kvečjemu za »omladino« poučna, bi bil Mahnič zavrnil, kakor je motivno sorodno Aškercovo v Lirskih in epskih poezijah. Kaj pa, če Aškerc tam sploh ni malo — kradel? Sem radoveden. Goričan sicer gor, Goričan dol, slovensko naglašaj petelin in ne petelin (str. 29).

Dr. I. P.

Miroslav Krleža: **Hrvatski Bog Mars**. Zagreb, 1922. Tisak Kr. zemaljske tiskare. Naslovni list izradio Ljuba Babić.

Plamenovec Krleža se je posvetil zadnje čase v drami in noveli obrazovanju sodobne vojne snovi iz let 1914—1918. V pričujoči knjigi je ponatisnil štiri novele iz Savremenika, Kritike in Nove Evrope. Vse štiri so nastale nekaj let po vojski in zato niso nihi toliko aktualne, kolikor barbussovstvo Francoza Floriana Parmentierja, ki ga slučajno niso natisnili še za vojske. Povem naravnost, da sem dokaj skeptičen spričo takega slovstva, ki tudi pri nas še dan za dnem poganja in nehoče izpoveduje motivno mizerijo zlasti naših mlajših in ni povečini zrela umetnost. Tudi Krle-

ževa vojna epika ni zrela, ni umetnost, ni dokument človečanstva. Pisatelj, ki še ni dozorel, kadar obrazuje veliko socialno bol, nad malenkostno mentalnost dneva in hrvatskega kulturnega bojništva v l. 1921., naj se ne loteva oblikovati snovi, ki so jo v gotovi klasični obliki zmogli doslej le velikani Tolstoj, Andrejev, Zola, Barbusse. Pisatelj, pa makari Krleža, tej nalogi ni kos in ne bo, dokler bo njegov edini svetovni nazor plehki, plitvi, polteni materializem, dokler bo njegovo opazovanje šlo le za jedko površnostjo naturalističnega izraza in ne bo hotelo globlje skozi psihologijo v problem življenja. Krleža kaže sicer precej opazovalnega in pripovednega daru. Ne zna pa še dati svojim novelam enotnega barvila, ne zna obuditi zvokov enotne čustvene miljejnosti. Te miljejne ubranosti ni ne v eni štirih novel. Tipičen zgled te dilemantske tehnike je zlasti »Domobran Jambreč«. To je komaj listek za časopis. Navidezni jezikovni verizefi Krležev je pesek v oči. Snovni motivi so namreč, če jih človek bliže pogleda, omledna romantika, ki je seveda pri Krleži drapirana sugestivno v kraj in čas, ki je bil in vendar ni bil v tej cinični karikaturnosti, kakor jo je Krleža iz sebe zamislil anahronistično, fiktivno v čas in kraj. Ruski realisti vojne psihe niso študirali tako. Natrpanost barv v Krleži priča strašno žejo po senzaciji, tehnični njegov aparat pa je površno povzeta starejša pripovednost. Njegov kulturnobojni strah pred Rimom se mi pa zdi sploh cenena želja biti kdovekje uvaževan. Naš Prešeren je rekel nekoč: lajati, tace lizati. Nočem ponoviti Hrvaču Krleži isto. Ampak sram me je kulturnega delavca jugoslovanskega, ki piše židovske dovtype o Benediktu XV. Potem pa »poilujevstvo« tega Krleževega hrvatskega boga Martal »Gigerl, orden, gverc, štelaža, laubica, švindler, — švercati, žnirati, feš, špajza in šarm in flag« — tu bi bil zgled v elegičnem distihu, kakó daleč je zabredel okus v Jugoslaviji. Ampak, menda je to naš nacionalizem. Hvala lepa! Pomilujem zdravo hrvatsko mladino, ki utegne brati Krleževo vojno epiko. Jaz je ne bom več.

Dr. I. Pregelj.